

Nr 33.

Ankom till Riksdagens kansli den 29 mars 1912 kl. 4 e. m.

Utlåtande i anledning af dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag innefattande ändring i förordningen den 22 april 1881 om tjuguarig häfd och lag om ändrad lydelse af 10 § i förordningen den 16 juni 1875 angående lagfart å fång till fast egendom, dels ock en i anledning af denna proposition väckt motion.

Närvarande vid ärendets slutliga behandling: herrar Widén, Lindhagen, Häkanson, Söderbergh, Gustaf Andersson, Stärner, af Ekenstam, Bergendahl, Alexanderson, Trana, Petersson i Lidingö villastad, Pettersson i Södertälje, Jansson i Edsbäcken, Olsson i See, Persson i Norrköping och Svensson i Saläng.

Genom en den 16 februari 1912 dagtecknad proposition, nr 44, hvilken blifvit till lagutskottet hänvisad, har Kungl. Maj:t, under åberopande af propositionen bilagda, i statsrådet och lagrådet förda protokoll, föreslagit Riksdagen att antaga dels följande förslag till

Lag

innefattande ändring i förordningen den 22 april 1881 om tjuguarig häfd.

Med ändring af förordningen den 22 april 1881 om tjuguarig häfd förordnas, att frihet från klander, enligt hvad i nämnda förordning stadgas, ej vidare må mot kronan vinnas i afseende å egendom, som är kronan

Bihang till Riksdagens protokoll 1912. 9 saml. 30 häft. (Nr 33.)

afhänd, före den 1 maj 1922 och ej heller i fråga om in-teckning i sådan egendom, därest egendomen återvinnes genom klander, som instämts före sagda dag.

Denna lag skall träda i kraft genast efter utfärdandet.

dels ock följande förslag till

Lag

om ändrad lydelse af 10 § i förordningen den 16 juni 1875 angående lagfart å fång till fast egendom.

Häri-genom förordnas, att 10 § i förordningen den 16 juni 1875 angående lagfart å fång till fast egendom skall erhålla följande ändrade lydelse:

Kan till följd af de i 6, 7, 8 och 9 §§ gifna föreskrifter sökt lagfart ej beviljas, eller finnes sökandens rätt vara tvistig, eller möter, enligt den i 18 § nämnda bok eller eljest, mot bifall till ansökningen annat hinder, som icke är af beskaffenhet, att den jämlikt 5 § genast bör afslås, förklare rätten ansökningen hvilande i afbidan på hindrets undanröjande. Tvist, som bör afdömas innan ansökningen slutligen pröfvas, skall, om den ej redan är vid domstol anhängig, af rätten förvisas till särskildt utförande i laga ordning.

Är lagfartsansökning förklarad hvilande till följd af hinder, hvarom i 7 § förmåles, skall kungörelse därom af rätten utfärdas, om sökanden det äskar. Varder ej, efter det genom sökandens försorg nämnda kungörelse tre gånger, minst en månad mellan hvarje gång, blifvit såväl införd i allmänna tidningarna, som ock, när fråga är om egendom å landet, uppläst i kyrkan för den församling, där egendomen är belägen, äfvensom, när tingslaget består af mera än en församling, jämväl i kyrkorna för angränsande, inom tingslaget belägna församlingar, klander å fång-
get instämt samt i rättens lagfartsprotokoll antecknad i inom fem år efter sista kungörandet; och förekommer ej heller eljest anledning att annan äger bättre rätt till egendomen; då må den omständighet att förre ägarens åtkomst ej styrkes icke vidare utgöra hinder för lagfartens bevil-

jande, där det visas, att sökanden eller han och hans rättsinnehafvare oafbrutet under nämnda fem år varit i mantals- och skattskrifningslängd upptagna såsom ägare till fastigheten. Innan i ty fall ansökningen bifallas må, skall kronans ombudsman däröfver höras.

I sammanhang med förevarande proposition har utskottet till behandling förehafvt en i anledning af densamma inom Första kammaren af friherre *Herman Fleming* väckt motion, nr 93, däri motionären, med instämmande af herr *Knut Larson*, hemställt, att Kungl. Maj:ts berörda proposition icke måtte vinna Riksdagens bifall.

Beträffande de skäl, som ligga till grund för Kungl. Maj:ts ifrågevarande förslag, får utskottet hänvisa till propositionen.

*Utskottets
yttrande.*

Rörande hvad friherre Fleming anfört till stöd för sin ofvannämnda hemställan hänvisas till innehållet i hans här vidhäftade motion.

Såsom framgår af föredragande departementschefens vid den kungl. propositionen fogade yttrande till statsrådsprotokollet (sid. 22—25), blef vid 1911 års riksdag i följd af enskild motionärs initiativ frågan om bl. a. inskränkning i häfdens verkan gentemot kronan föremål för bepröfvande. Åtgärd i dylik riktning blef af lagutskottet afstyrkt i utlåtande nr 52, och Första kammaren fattade beslut i enlighet härmed. Andra kammaren åter biträdde utan votering en af sex reservanter inom utskottet gjord hemställan, om en skrifvelse till Kungl. Maj:t med anhållan, att Kungl. Maj:t ville taga under öfvervägande, hvilka åtgärder, eventuellt inskränkning af häfdeinstitutet enligt förordningen den 22 april 1881, borde vidtagas för att icke genom inträdande af häfd enligt nyssnämnda förordning kronans rätt till sådana fasta egendomar, om hvilka i propositionen är fråga, måtte gå förlorad, samt att i den mån Riksdagens medverkan erfordrades, för Riksdagen framlägga förslag i ämnet.

Sådant förslag har genom den förevarande propositionen förelagts Riksdagen.

Enligt utskottets uppfattning hafva i det vid propositionen fogade yttrandet till statsrådsprotokollet den 26 januari 1912 fullt tillfredsställande skäl blifvit anförda för nödvändigheten, med hänsyn till kronans tryggande mot värdeförlust genom häfd, af de nu ifrågasatta lagstiftningsåtgärderna. Otvifvelaktigt äro, såsom äfven föredragande departementschefen framhåller, såväl fördelar som olägenheter förbundna med häfde tidens förlängning på sätt som föreslagits. Då det emellertid icke läser kunna förutsättas, att kronan skulle eftergifva eller underlåta att göra

gällande sin rätt, lära olägenheterna för den enskilde knappast blifva mindre, om den föreslagna inskränkningen i häfdeinstitutets verkan gentemot kronan icke komme till stånd; detta skulle nämligen, såsom departementschefen påvisar, föranleda nödvändigheten för kronans ombudsmän att, till bevarande af kronans eventuella rätt, inleda ett flertal rättegångar äfven i fall, där denna rätt vore oviss. Någon vinst för rättssäkerheten skulle därför icke häraf uppstå. Gentemot de stora fördelar, som äro att vinna för det allmänna af kronans frigörande från att, medan de igångsatta utredningarna pågå, vara bunden af häfdeiden, synas alltså de anförda olägenheterna icke böra tillerkännas afgörande betydelse.

Härmed hafva också de skäl blifvit bemötta, som framförts för afslag å propositionen uti den i ärendet väckta motionen, hvilken motion därför icke kan, enligt utskottets mening, gifva stöd för någon annan uppfattning än den, som ofvan gjorts gällande. Med hänsyn till den betydelse, som ett fullföljande af kronans berättigade rättsanspråk, har med afseende på besittningsförhållandena till de slag af egendom, som i propositionen afses, synes det emellertid utskottet angeläget, att de utredningar, som skola äga rum, och de rättegångar, som på grund af dessa komma att anställas, fullföljas och slutföras med all den skyndsamhet, som är möjlig att åstadkomma, samt att för detta ändamål erforderliga krafter i görligaste mån ställas till förfogande för de ämbetsmyndigheter, på hvilka det ankommer att i detta stycke tillvarata kronans rätt.

På grund af hvad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att Riksdagen, med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande proposition och med afslag å den i ämnet väckta, här ofvan omförmälda motionen, måtte godkänna ofvan intagna förslag till

- 1) lag innefattande ändring i förordningen den 22 april 1881 om tjuguårig häfd; och
- 2) lag om ändrad lydelse af 10 § i förordningen den 16 juni 1875 angående lagfart å fång till fast egendom.

Stockholm den 28 mars 1912.

På utskottets vägnar:

JOHAN WIDÉN.

Reservationer.

Mot utskottets utlåtande i hvad det angår Kungl. Maj:ts förslag till lag, innefattande ändring i förordningen den 22 april 1881 om tjuguarig häfd, hafva reservationer afgifvits

dels af herrar *Håkanson, Gustaf Andersson* och *af Ekenstam*, som hemställt,

att förevarande proposition, i hvad den afser ändring i förordningen den 22 april 1881 om tjuguarig häfd, icke måtte af Riksdagen bifallas.

dels af herr *Trana*, med hvilken herr *Bergendahl* instämt, som anført:

»Då jag anser ifrågavarande lagförslag innebära ett orättmätigt försök att åter tillägna kronan en undantagsrätt, som Kungl. Maj:t och Riksdagen genom antagandet och utfärdandet af kungl. förordningen den 22 april 1881 om tjuguarig häfd i grundlagsenlig ordning afhändt densamma, och förslaget, därest det upphöjes till lag, i tillämpningen kan komma att medföra obilliga och oförsvarliga ingrepp i medborgares åtkomst, i god tro, till fast egendom och till inteckningsrätt däri, finner jag mig böra yrka afslag å den kungl. propositionen och lagutskottets hemställan»;

dels af herr *Petersson i Lidingö villastad*, som anført:

»Jag har ansett och inom utskottet påyrkat, att till den föreslagna lagen borde göras ett tillägg af väsentligen följande innehåll:

'Hvad sålunda stadgats, äge dock ej tillämpning i afseende på egendom, beträffande hvilken kammarkollegium i anledning af ansökning, hvarom nedan förmåles, förklarar, att anledning till klander från kronans sida icke föreligger, och ej heller i fråga om inteckning, som beviljats före den 15 april 1912.

Vill den, hvilken såsom ägare innehar egendom, hvarå lagfart första gången meddelats å sådan tid, att tjugu år efter lagfarten icke förflutit, då denna lag träder i kraft, erhålla besked om anledning till klander från kronans sida föreligger, göra därom framställning hos kammarkollegium, som har att låta ofördröjligen verkställa erforderliga undersökningar och därefter skyndsamt meddela det begärda beskedet. Innehåller detsamma icke sådan förklaring som ofvan sägs, stånde sökanden fritt att, där han ej vill afbida kronans klandertalan, själf genom stämning påkalla den yppade tvistens pröfning vid domstol.'

Då det emellertid icke lyckats mig att inom utskottet vinna understöd för detta mitt förslag, och den ifrågasatta lagen icke synes mig kunna godkännas, utan att *dels* däri göres någon begränsning i syfte att, i den mån sådant må vara möjligt, tillgodose inteckningskrediten, *dels* ock någon utväg anvisas att inom rimlig tid utsöndra sådan f. d. kronojord, i fråga om hvilken anledning till återvinningstalan från kronans sida icke föreligger, från sådan till hvilken kronan vill göra dylik talan gällande, återstår för mig ej annat än att yrka afslag å den kungl. propositionen»;

dels ock af herrar *Pettersson i Södertälje* och *Stärner*, hvilka anfört:

»Enär det syntes oss billigt, ej mindre att ägarne af sådan f. d. kronojord, beträffande hvilken anledning till klander ej föreligger, erhålla möjlighet att inom skäligen kort tid härutinnan erhålla klart besked, än äfven att de ägare af dylik jord, mot hvilka kronan finner sig hafva anledning till återvinningstalan, berättigas att, utan afvaktande af stämning härutinnan, själfva påkalla äganderättens pröfning af domstol, hafva vi inom utskottet så till vida biträdt ofvanstående af herr *Petersson i Lidingö* villastad framställda förslag, att vi yrkat, att lagen måtte erhålla följande lydelse:

»Med ändring — — före sagda dag.

Hvad sålunda stadgats äge dock ej tillämpning i afscende på egendom, beträffande hvilken kammarkollegium, i anledning af ansökning, hvarom nedan förmäles, förklarar, att anledning till klander från kronans sida icke föreligger.

Vill den, hvilken såsom ägare innehar fast egendom, hvarå lagfart första gången meddelats å sådan tid, att tjugu år efter lagfarten icke förflutit, då denna lag träder i kraft, dock sist före den 1 maj 1902, erhålla besked om anledning till klander från kronans sida föreligger, göra därom framställning hos kammarkollegium, som har att låta ofördröjligen verkställa erforderliga undersökningar och därefter skyndsamt meddela det begärda beskedet. Innehåller detsamma, att anledning till klander föreligger, stående sökanden fritt, att, där han ej vill afbida kronans klandertalan, själf genom stämning påkalla den yppade tvistens pröfning vid domstol.

Denna lag skall träda i kraft genast efter utfärdandet.»